

રંજાડી ઘોડા

રંજાડી ઘોડા

શાંત રહો રંજાડી ઘોડા, શાંત રહો;
હાવણિયા ટંકાર કર્યે અંધારાં ઊતરે થોડાં?

શાંત રહો...

આ દિશ ઓ દિશ ફરે અધીરાં, ઉભડક-ઉભડક બેઠાં;
આકાશી વડલાએ સંઘરી રાખ્યાં ચક્રમક ટેટા.
કાન સૂણી ભયભીત, ડકારી ખાધો કોણે સૂરજ?
આકળ-વ્યાકળ આંખ શોધતી ઊંચો ઊંચો બૂરજ.
અધર ગોખે બૈઠ માયાવી કરતું ઢાંકપિછોડા,
શાંત રહો રંજાડી ઘોડા,

શાંત રહો...

દ્યોત પીય ગયા સકલ આગિયા, આવ્યાં'તા પિધ્ધોડી;
ચટકે ચામડતોડ તણખિયાં લથડે લંગડી ઘોડી.
ઊપડ્યો છે તળવાટ ડાબલે દીધાં કાળાં ડામ.
હાલકડોલક થાય સેવટી, ખરતો રે' સરંજામ.
કોટ્યું, કાંધી, ઘૂઘી, જેરબંધ... તૂટ્યાં પગનાં તોડા,
શાંત રહો રંજાડી ઘોડા,

શાંત રહો...

કોઈ ધુરાવી વહેંચે લંબસમ ઝગમગ-ઝગમગ ફોરાં;
એક ફલક પર ઝાકમઝોળી, ઇતરે કોરાં-કોરાં.
મેઘતિમિરા પીવે શૂરા, થાતાં અધિક પ્રચૂરા;
તેજ થતે જ્યાં ચૂરાચૂરા, બગડે ઔર અસૂરાં.
વેળુમાં દીઠો હો ભાનુ એમ કરે રગદોડાં,
શાંત રહો રંજાડી ઘોડા,

શાંત રહો...

જળ ઝીલી લે આગ

જળ ઝીલી લે આગ;
જળમાં જીવન બેઠું'રે, અગ્નિ પીડાનો રાગ.
જળ ઝીલી લે આગ...

અગ્નિનાં છે ઊંચાં શિખર, જળના પહોળા હાથ;
જવર જલદ હો ભલે જવાળના જળ ભીડી લે બાથ.
અગ્નિના દીધેલા ડામે પડે ના જળમાં દાગ,
જળ ઝીલી લે આગ...

અગ્નિ છો માઝા મૂકીને જળની ઉપર ઝમે;
ઊંડા-ઊંડા સવાસ લઈને જળ અગ્નિને ખમે.
જળ ભરતું ઉચાળા-કાળાં, અગ્નિ ભાગમભાગ,
જળ ઝીલી લે આગ...

જોર હજો કેવાં? - અગ્નિને જળની જીભે મૂકો;
જળ જો ખૂટી જાય, તો લગરીક જળ અગ્નિમાં ફૂંકો.
અગ્નિએ પીધેલાં જળનો મળે કદી ના તાગ,
જળ ઝીલી લે આગ...

રંજાડી ઘોડા

મૂછનું ગીત

મૂછો છે કેવી નફફટ;

અંબોડે બાંધેલા જોબનિયાની એ તો આવીને ખેંચી લે લટ.

મૂછો છે કેવી નફફટ.

કાળીછમ વાડીની વચ્ચોવચ ઊભો છે વડલો બે બાવડાં ફેલાવી;
'વડવાયે ઝૂલવાને આવી જા' - એમ કહી મૂછોને ભરતો જાય ચાવી.
વડલાની નીચે મધમીઠો છે કૂવો તું આવીને પીય લેજે ઝટ;

મૂછો છે કેવી નફફટ!

કાંટાળી બોરડિયે બેઠો'તો મોર, મેં આઘેથી મલકાતો જોયો;
મૂછોના ગોખમાં છતરાયો ચોર, ચણ નાખીને ભરમાવે રોયો.
તમતીખો છે તોર, મને છોલી ગ્યો થોર, મારા ડિલે ચકામાં લાગઠ;

મૂછો છે કેવી નફફટ!

ડાબડૂબ થાય મારી નીંદરમાં મધરાતે, તરસ્યાં રે પંખીની ચાંચ;
મૂઠ રે મેનકા સૂતેલાં જળમાં આવીને પાડી દે ખાંચ.
ચાંચમાં જોયું મેં લાખોણું મોતી, ને મૂછોનો તાણ્યો ઘૂંઘટ;

મૂછો છે કેવી નફફટ!

રૂંવાડે રૂંવાડે ઊભી છે ખેતી, કે મૂછોનું ફરતું રે હળ;
મારામાં તરતી રે મૂછોની હોડી, ને દરિયામાં ફૂટે છે જળ.
પાંચે લગામ મારી રાખે છે હાથમાં, મરમર હથેળી બળકટ;

મૂછો છે કેવી નફફટ!

મીરાંનું પુનરાગમન

મીરાં ફરી-ફરીને આવી,
દરિયામાં રેડી'તી, દરિયો તરી-તરીને આવી.
મીરાં, ફરી-ફરીને આવી...

દરિયામાં રેડી'તી, જંગલમાં આઘે છોડી'તી;
બાઈ ભલીને રણમધ્યે રડતી આંખે છોડી'તી.
આંસુની પગદંડીએ ડગ, ભરી-ભરીને આવી,
મીરાં, ફરી-ફરીને આવી...

દૂર ધજા જેવું એ ફરકી, ભીતર વાગી ઝાલર;
સરસર કરતી જાય રે સરકી, મેલી-ઘેલી ચાદર.
જોઈ મને અંધારે, દીવો કરી-કરીને આવી,
મીરાં, ફરી-ફરીને આવી...

ઊભી હું ઘરથાળ, હજુ ને તું ઘરફાડું ઘેલી;
સાંભળ, ઓ વૈરાગણ વેલી, વાત નથી આ સહેલી.
માટીમાં ધરબી'તી, રસ્તો કરી-કરીને આવી,
મીરાં ફરી-ફરીને આવી...

પીંછું પાછું લઈ જા

પીંછું, ઊંડું રે ઊંડું ઉતરી જાય, શ્યામ પાછું લઈ જા.

મારા જળમાં કુંડાળા જેવું થાય, પીંછું પાછું લઈ જા.

ઓ શ્યામ, પાછું લઈ જા.

પીંછું તો પીંછું શાને લાગે છે ભાર જી?

પારેવું બેસે કોઈ'દી ફફડે ના તાર જી.

પીંછું તો પીંછું જળમાં ઊગ્યું કમળ જી;

પીંછાએ ક્યાંથી ચીતર્યા જળમાં વમળ જી.

મારા, જળમાંહે છીંડા મૂકી જાય...

પીંછું પાછું લઈ જા.

પીંછાની પાંખે થ્યા'તા, રંગો અસવાર જી,

પીંછાના રાજા દઈને ગ્યા'તા, ઉપહાર જી,

અડધેથી છોડી દીધો પીંછાએ રંગ જી,

આંધળા પીંછાએ જળને રાખ્યું છે તંગ જી;

ધોળું, પીંછું તો પીંછું ના કહેવાય...

શ્યામ, પાછું લઈ જા.

તરવાના કેટલાં બાકી, દરિયા તો સાત જી;

કેટલામે દરિયે કે'જો ઊગે પરભાત જી.

ઊંડા તે જળના તળિયે હોવે જો નભ જી;

કેટલાં પગથિયાં બાકી, બોલો વલ્લભ જી?

પીંછું, દોડે-દોડે, જળ હાંફી જાય...

શ્યામ પાછું લઈ જા.